

A mezőgazdasági szempontból jó minőségű üledékes talajoknak és az állandó vízforrásnak köszönhetően a Maros mentén több fontosabb település sorakozik, amelyek a természet ajándékait gyümölcsöztetve fejlődtek: Maroshévíz, Régen, Marosvásárhely, Gyulafehérvár, Déva, Arad, Makó stb. A települések nagy része a folyót ivóvízként, valamint ipari célokra használja. Az utóbbi évtizedekben a masszív szennyezésnek köszönhetően ezen helységek jó része lemondott a Marosból nyert ivóvíz költséges és néha lehetetlen tisztításáról és más források után nézett. Erre egyik példát az ivóvizét nemrég még a Marosból nyerő Dicsőszentmárton szolgáltatja: a marosvásárhelyi Vegyipari Kombinát felépítése után ez a forrás a mérgező- és nehezen lebomló anyagok magas koncentrációja miatt már nem felel meg erre a célra.

A kutatások története

1991 előtt nem léteztek átfogó és egységes kutatások, csupán a folyót valamilyen szempontból vizsgáló tanulmányok jelentek meg. A múlt században az Erdélyi Természettudományi Egyesület tagjai végeztek megfigyeléseket. Bielz E. A. például az „Erdélyi szárazföldi és vízi puhatestűek faunája” című 1867-ben megjelent munkájában a Marosból Dévánál és Ludasnál, valamint a Küküllőből gyűjtött nagybagoly fajokról tesz említést. 1911-ben Kobelt W. leírja a ma már ökológiai formának tekintett *Unio crassus marissiensis* nevű alfajt. 1943-ban Horváth A. beszámol egy sapkacsiga (*Ancylus fluviatilis*) populáció két éven keresztül jelenlétéről a Maros Tiszába ömlésénél. Ugyanabban az évben Soós L. gyűjtött be több puhatestű fajt, melyek közül megemlítenénk az Enyed szintjén talált, azóta a román szakaszon elő nem került folyamcsigát (*Theodoxus fluviatilis*). A folyó hidrológiai rendszerét Márton Gy. és Pávai Vajna F. írják le 1914-ben, később, 1943-ban Bulla B. foglalkozik a felső szakasz jellemzésével. 1944-ből egy széleskörű munka áll rendelkezésünkre Gugiuman I.-től a Maros hidrográfiai rendszerét illetően.

A halfaunát 1853-ban Bielz E. A. vizsgálta, majd Jászfalusi L. (1947), aki a folyó limnológiai leírását is adja. Újabban Erdély halfaunájára vonatkozóan Bănărescu P., Müller G. és Nalbant T. közöltek cikkeket 1957

és 1959 között. 1951 és 1983 között Gyurkó I. és Nagy Z. vizsgálták intenzíven a halfaunát úgy faunisztikai, mint táplálkozási szempontok figyelembevételével. Összefüggéseket állapítottak meg a halak tápláléka és a bentosz mennyiségi és minőségi összetétele között, hozzájárulva ezzel a bentonikus csoportok megismeréséhez.

1958-1968 között Róbert A. számos tanulmányt közöl főleg a kovamoszat flórát illetően, Kónya I.-vel közösen pedig a dunavirág (*Polymitarcis virgo*) tömeges rajzásáról tudósít.

A rendszertani csoportok közül talán a madarakat tanulmányozták a legintenzívebben 1960-tól napjainkig. A megfigyeléseket főleg a marosvásárhelyi Megyei Múzeum köré csoportosuló természetbúvárok végezték: Antal V., Szombath Z., Szombath I., Kohl I., Kónya I., Kiss A., Gombos A., Weber P., Sárkány-Kiss E., Libus A. Ugyancsak ezen a területen jelent meg Munteanu D. (1976) munkája. A kagylófaunát érintő adatok bővülnek Wagner J. (1943) és Bába K. (1958) munkáinak köszönhetően, majd 1969-től napjainkig Sárkány-Kiss E. végez intenzív ökológiai kutatásokat.

A marosvásárhelyi Megyei Múzeum által közölt madártani és malakológiai eredmények elsősorban a folyó mentén, az 1970-, 1971-, 1978-, 1989- és 1991-es expedíciók alkalmával végzett kutatások nyomán születtek.

A Maros völgye egyes szakaszainak flóráját és vegetációját több botanikus tanulmányozta, közülük a következőket említjük: Baumgarten J. Chr. (1816), Schur E. (1866), Fuss M. (1866), Csató J. (1869), Walz L. (1878), Porcius E. (1878), Cserni A. (1879), Simonkai L. (1886, 1893), Nyárády E. I. (1914, 1931), Soó R. (1938, 1940, 1943), Csűrös I. (1956, 1970), Rațiu Fl. (1968, 1969, 1971, 1972), Pop I. (1978, 1979), R. Samu (1982), és mások. A Drăgulescu C. által 1991-ben végzett botanikai kutatások előtt 915 magasabbrendű növényt ismertünk erről a területről. Az 1991-ben végzett kutatások után ez a szám 1387-re gyarapodott.

Az Újvári (1973) által kiadott „Románia vizeinek földrajza” című munka vaskos fejezetet szentel a Maros medencéjének hidrogeográfiai leírásának. Itt említjük az 1963-ban megjelent, a Maros medencéjének hidrográfiáját tárgyaló Monográfiát is.

A Maros völgyének talajtípusait Preda M. és mts.-i (1962), Jakab S. (1977, és mts.-i 1979) tanulmányozzák.

Romániában az utóbbi évtizedekből számos fizikai-kémiai és néhány biológiai vízminőséget jelző adat áll rendelkezésünkre a megyei vízgazdálkodó szervezeteknek és a Környezetvédelmi Ügynökségeknek köszönhetően, bár ezek közül kevés került tudományos közleményként való feldolgozásra. Bátran kijelenthetjük, hogy a Maros teljes hosszában történő első egységes kutatását az 1991-es, több szakterületet képviselő kutatót egyesítő csapat ökológiai expedíciója valósította meg. Ennek eredményeként jelent meg az ezeket az eredményeket közlő szintézis kötet 1995-ben.

